

Najstarsze cieszyńskie czasopisma

Data publikacji: 17.03.2015 12:00

Na Śląsku Cieszyńskim w latach 1848-1920 ukazywało się ponad 200 tytułów czasopism, co czyni z naszego regionu jeden z najprężniej rozwijających się ośrodków czasopiśmiennictwa na ziemiach dzisiejszej Polski. O jego początkach i pierwszych regionalnych gazetach można było posłuchać 12 marca w Książnicy Cieszyńskiej, na prelekcji Małgorzaty Szelong pt. "Od kiedy Cieszyniaci mogli czytać "swoją" gazetę przy porannej kawie Najstarsze cieszyńskie czasopisma".

□

Prowadząca zatroszczyła się nie tylko o rzetelne przedstawienie faktografii, ale również o ubarwiającą narrację ciekawostki, m.in. przegląd winiety „Gwiazdki Cieszyńskiej” na przestrzeni 88 lat jej ukazywania się; odczytanie gwarą jednego z odcinków publikowanego w „Gwiazdce” cyklu „Jura i Jonek”, podającego interesujące informacje na temat Pawła Stalmacha czy omówienie całej zawartości pierwszego numeru „Tygodnika Cieszyńskiego” z 6 maja 1848 roku.

Podobnie jak podczas poprzednich książnicowych prezentacji, zainteresowani otrzymali możliwość przyjrzenia się z bliska unikatowym eksponatom ze zbiorów biblioteki. - ***Mają państwo dzisiaj okazję obejrzenia kilku kompletów czasopism, których nie znajdują państwo, poza Książnicą, nigdzie. W żadnej innej bibliotece*** - stwierdziła na wstępie prelegentka. Goście mogli zobaczyć w oryginałach pierwsze egzemplarze: „Gwiazdki Cieszyńskiej”, „Schlesischer Anzeigera”, „Silesii” oraz najstarszych – „Tygodnika Cieszyńskiego” i „Nowin dla Ludu Wiejskiego”. Te ostatnie dwa tytuły do zbiorów biblioteki trafiły ledwie kilka lat temu.

Miłym suplementem do „Tygodnika Cieszyńskiego” były dwa druki ulotne z nim związane: „Ogłoszenie przedpłaty na Tygodnik Cieszyński” oraz „Odpowiedź na p. Karola Kotschego przestrożę” (sama „Przestroga dla czytających Tygodnik Cieszyński” napisana przez redaktora konkurencyjnych „Nowin dla Ludu Wiejskiego” Karola Kotschego, niestety nie zachowała się do dzisiejszych czasów).

Finałem prezentacji było przedstawienie najstarszego niemieckiego czasopisma na Śląsku Cieszyńskim. Nawet osoby interesujące się historią, były zapewne mocno zdziwione słysząc, że nie jest nim „Schlesischer Anzeiger” z 1860 roku, a „Der Sammler”, którego 17 numerów ukazało się w Bielsku jeszcze w 1851 roku, a więc niemal dekadę wcześniej! O rychłym bankructwie gazety zdecydowały problemy z cenzurą.

Podsumowując swoje wystąpienie Szelong przypomniała, że wszystkie prezentowane czasopisma, a także dziesiątki innych cieszyńskich gazet sprzed 1939 roku, można przeglądać przez internet na stronie Śląskiej Biblioteki Cyfrowej, gdzie wyposażone w technologię OCR dają możliwość przeszukiwania pod kątem interesującego czytelnika słowa, np. nazwiska czy miejscowości. - *Zamieszczenie w internecie całego zasobu „Gwiazdki Cieszyńskiej” było olbrzymim przełomem i zaowocowało znacznym wzrostem liczby publikacji, m.in. analizujących dane zagadnienia na jej łamach. Liczbę wejść na stronę „Gwiazdki” na Śląskiej Bibliotece Cyfrowej można już liczyć w setkach tysięcy odwiedzin* - stwierdziła prelegentka.

Na koniec podajemy historyczne kalendarium z podstawowymi faktami:

1848 – 6 maja ukazuje się pierwszy numer propolskiego „Tygodnika Cieszyńskiego” pod redakcją Pawła Stalmacha i Andrzeja Cinciały.

1848 – 5 lipca w Cieszynie ukazuje się pierwszy numer proniemieckich „Nowin dla Ludu Wiejskiego” pod redakcją Józefa Paducha i Andrzeja Żlika. Ostatni numer ukazuje się 28 marca 1849 r. Pismo upadło ze względu na zmianę prawa prasowego, które wprowadziło konieczność uiszczenia kaucji przez tygodniki.

1849 – po wprowadzeniu wspomnianego wyżej prawa, „Tygodnik Cieszyński” zostaje zawieszony 31 marca. Od września zaczyna ukazywać się ponownie, lecz już nie jako tygodnik, żeby uniknąć kaucji. Ukazuje się trzy soboty w miesiącu, a w czwartą wychodzi jego dodatek „Przegląd Wypadków Politycznych”. Redaktorem obydwu pism jest

Paweł Stalmach.

1851 – zakaz kolportowania „Tygodnika Cieszyńskiego” i „Przeglądu Wypadków Politycznych” na terenie Galicji skutkuje zawieszeniem „Tygodnika” 15 lutego. 1 marca ukazuje się pierwszy numer „Gwiazdki Cieszyńskiej” stanowiącej jego kontynuację. Ostatni numer „Gwiazdki Cieszyńskiej” wychodzi 1 września 1939 r. 28 czerwca 1851 r. ukazuje się ostatni numer „Przeglądu”.

1851 – 2 lipca w Bielsku ukazuje się pierwszy z siedemnastu numerów najstarszego niemieckiego czasopisma na Śląsku Cieszyńskim – „Der Sammler”. Pismo upadło przez problemy z cenzurą.

1860 – w Cieszynie zaczyna ukazywać się „Schlesischer Anzeiger” pod redakcją Karola Prochaski, przemianowany w 1862 r. na „Silesie”. Ta ukazuje się do 1937 r. będąc najważniejszym niemieckim czasopismem na Śląsku Cieszyńskim.

1894 – w Cieszynie zaczynają ukazywać się „Noviny těšínské” pod redakcją Stanislava Pokornego, pierwsze czeskie czasopismo na Śląsku Cieszyńskim.

26 marca o godz. 17:00 odbędzie się przedostatnia już prezentacja w ramach jubileuszowego cyklu „Cymelia i osobliwości ze zbiorów Książnicy Cieszyńskiej”. O tym „Co wspólnego mają ze sobą kolej koszycko-bogumińska i struktura geologiczna Śląska Cieszyńskiego oraz jak powstaje globus?” opowiedzą Łucja Brzeżycka i Jolanta Sztuchlik.

(w.b)

